

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

GEHEIM

BESCHOUWING OVER ENIGE POLITIEK EXTREMISTISCHE C.Q.
EXTREME GROEPERINGEN IN NEDERLAND UIT HET OOGPUNT
VAN OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

I. Algemeen

Afgezien van het feitelijke vermogen om de openbare orde en veiligheid in gevaar te brengen, kan bij het zoeken naar een antwoord op de vraag wie de bereidheid daartoe bezit(ten), onderscheid gemaakt worden tussen in wezen revolutionaire c.q. extremistische groeperingen en niet-extremistische c.q. extreme groepen, waarvan alleen sommige leden een dergelijke radicale instelling hebben.

Tot de eerste behoort vanouds de Communistische Partij, die gebruikmaking van alle -- zonodig illegale en gewelddadige -- middelen ter bereiking van het (communistische) doel in principe geoorloofd acht. In het verleden is gebleken dat de bedreiging van openbare orde en veiligheid zelfs primair van communistische zijde (van de CPN en haar mantelorganisaties dus) verwacht moest worden.

Sedert enige tijd blijken ordeverstoringen en relletjes (of pogingen daartoe) evenwel in toenemende mate van niet-communistische links-extreme of -extremistische groeperingen uit te gaan.

Op deze verschillende stromingen en hun werkwijze wordt hieronder nader ingegaan. Een beknopt overzicht van de voornaamste organisatie-gegevens van een aantal dezer groepen is als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

II. De verschillende stromingen en hun werkwijze

a. Pacifisme

Van de pacifistische (anti-militaristische) groeperingen stellen zich de Algemene Nederlandse Vredes Actie (ANVA), "De Derde Weg" en "Kerk en Vrede" op het standpunt van geweldloosheid en legaliteit bij het nastreven van hun doelstellingen. Hun beginselen worden voornamelijk uitgedragen door middel van hun respectieve publiciteitsorganen.

Het Comité 1961 voor de Vrede ontplooit zijn activiteiten veelal in de vorm van het organiseren van of medewerking verlenen aan vredesmarsen en -demonstraties in ruime zin (tegen kernwapenbezit, atoombomproeven, de MLE, de BB, het Amerikaanse optreden in Vietnam etc.). Een

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

GEHEIM

- 2 -

officiële uitspraak van het Comité in 1962 luidde evenwel, dat alle acties legaal moesten zijn.

Het optreden van het Comité 29 november 1962 (ook wel Comité van 100 genaamd), waarin de leidende figuren - drs. C. le Pair en A.J. Bruggeman - tevens leidende functies in de PSP en in het Comité 1961 voor de Vrede bezetten, vertoont daarentegen een ander beeld. Afgaande op bepaalde uitlatingen van deze leidslieden stelt het Comité zich achter het gebruik van illegale, doch niet-gewelddadige methoden. Als uitvloeisel van dit geweldloosheidsstandpunt kan ook gezien worden de oprichting in 1963 van een "Trainingscentrum voor geestelijke weerbaarheid en geweldloze actie" door o.a. Le Pair. De bedoelde illegale actie-vormen kunnen betreffen: het zonder toestemming demonstreren, verkeers-obstructie door sit-downbetoging, stakingen, boycot, telefoonblokkade en het aanzetten tot openbaarmaking van staats-(defensie) geheimen, e.d.

Vooraf de anarchisten in het Comité pogen de activiteiten daarvan in meer radicale richting te stuwen, waarbij sommigen zelfs geweld niet afwijzen.

De kwestie Vietnam vormde de laatste tijd het voornaamste actie-object van het Comité, dat een toenemende activiteit te zien geeft met daarin soms extremistische elementen. Zulks bleek b.v. uit het plan de telefoonlijnen van de Amerikaanse Ambassade in Den Haag te blokkeren en de voortgang der werkzaamheden van het ambassade-personeel te belemmeren door zich aan deurkrukken vast te ketenen (aan dit plan werd overigens geen uitvoering gegeven).

In tegenstelling tot figuren als Le Pair en Bruggeman wees de PSP als zodanig tot nu toe het gebruik van illegale en gewelddadige mid-delen af.

In december 1964 zei PSP-secretaris Hoek evenwel - doch dat moet nog als een persoonlijke visie worden aangemerkt - dat ook illegale stellingname bij de MLF-bestrijding in aanmerking komt als legaal protest niet zou baten.

Voorts gaf vice-voorzitter Wolf begin juli j.l. als zijn persoonlijke mening te kennen dat de PSP - vanwege haar geringe succes bij allerlei acties - ook maar soortgelijke acties als de bloemen-demon-

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

GEHEIM

- 3 -

stratie bij het nationale monument op de Dam op 2 juli moest gaan organiseren, m.a.w. illegale methoden met een verrassingselement moest gaan toepassen.

De PSP concentreert zich in het algemeen op bestrijding van de machtsblokkenpolitiek (met name in het westen: NAVO en MLF), de atoombewapening, de Amerikaanse Vietnam-politiek en op wat in haar ogen verder nog gevaren voor de wereldvrede zijn. Zij doet dit door middel van openbare protestvergaderingen, deelname aan demonstraties, brieven, telegrammen, in het parlement, etc.

b. Anarchisme

Van het geringe aantal anarchisten in Nederland, ten dele gegroepeerd in de Federatie van Vrije Socialisten (FVS) en voor een ander deel rondom het maandblad "De Vrije", verwerpt de FVS het gebruik van geweld als strijdmethode. Haar grootste activiteit ontplooit zij in de propaganda voor principiële dienstweigering.

De toon in haar orgaan "Recht voor Allen" is - hoewel radicaal - gematigder dan die van "De Vrije". De groep "De Vrije" bedient zich bij voorkeur van vredesbetogingen, anti-atoombom-manifestaties e.d., waarbij pamfletten onder het publiek en de deelnemers worden verspreid. De inhoud daarvan en die van het blad "De Vrije" grenst soms aan opruiing en geeft blijk van een bereidheid de openbare orde te verstoren en de veiligheid van de staat afbreuk te doen. Voorbeelden daarvan waren de verspreiding van pamfletten tijdens de anti-MLF-mars te Amsterdam op 9 januari 1965 waarin - weliswaar niet geheime - gegevens over de organisatie Bescherming Burgerbevolking aan de openbaarheid werden prijsgegeven; voorts de publicatie in "De Vrije" van januari, waarin werd opgeroepen "Staats- en andere geheimen" te melden ter publicatie en tot burgerlijke ongehoorzaamheid werd opgewekt, maar dan op ingrijpender manier dan door "lig- en zitprotesten". Overigens verkiest men in kringen van "De Vrije" toch nog - althans wat West-Europa betreft- ~~de~~ geweldloze actie boven de gewelddadige.

Een belangrijke exponent van de voorstanders van radicaal-anarchistische agitatie is het gewezen redactielid van "De Vrije", Roeland H.G. van Duyn, die een steeds fellere anti-maatschappelijke

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

- 4 -

GEHEIM

houding aanneemt. Zulks leidde er reeds toe, dat de FVS openlijk en "De Vrije" op bedekter wijze afstand van hem genomen hebben.

Onder de jongeren in Amsterdam en de Zaanstreek ontwikkelen zich de laatste tijd voorts enige anarchistische splintergroepjes van een revolutionair gehalte.

Deze a-politieke groepjes - de ene genaamd "Anarchistische Werkgroep Zaanstreek", met het tijdschrift "Barst" en de andere "Provo" geheten, met een gelijknamig orgaan - wekken de indruk uit allerlei negatieve en door de leden zelf weinig doordachte onlustgevoelens te zijn ontstaan.

Hoewel wordt ingezien, dat de vestiging van een anarchistische maatschappij een onmogelijkheid is, willen deze jongelui "zich de kans niet laten ontgaan de gevestigde maatschappij eens grondig te provoceren", zo deelde Van Duyn als initiatiefnemer van "Provo" mede.

Hij kondigde onlangs gewelddaden aan (o.a. bomaanslag onder BVD-gebouwen!) en verspreidde opruiende geschriften. Plannen bestaan voor uitgifte van een herdruk van "de Praktische Anarchist" waarin ondermeer "bomrecepten" zouden zijn vermeld. De "Provo"-groep, die vooralsnog slechts uit enkele actieve raddraaiers lijkt te bestaan, zegt de nozem-jeugd - die "de laatste revolutionaire groep" wordt geoordeeld - tot actie te willen brengen. Als agitatie-objecten kiest men onderwerpen en gebeurtenissen, waarover de meningen sterk verdeeld zijn. Een recent voorbeeld daarvan is de verloving van H.K.H. Prinses Beatrix, waaromheen in Amsterdam en omgeving van "Provo"-zijde door middel van pamfletten relatief grote activiteit is ontplooid.

Voorts werd - los van elk politiek oogmerk - het gebruik van "kraaiëpoten" geannonceerd, ter bestrijding van "welvaartssymbool nr. 1, de auto, die de leefbaarheid bedreigt".

c. Links-socialisme

Verwantschap met het voorgaande vertoont het actie-patroon, dat zich de laatste maanden aftekent onder bepaalde jongeren- en studenten-groeperingen. Daarbij springt de "Socialistische Jeugd" (SJ) vooral in 't oog. Reeds op het congres van deze organisatie in oktober 1964 werd door insiders het nieuw gekozen hoofdbestuur bestempeld als een "actief en agressief" bestuur. Bepaalde het illegale SJ-optreden zich

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

- 5 -

GEHEIM

tot voor kort tot plak- en kalkacties en incidenteel tot een georganiseerde ordeverstoring (in juli '63 b.v. in het Amsterdamse Stadion, gericht tegen de Portugese deelneming aan de NATO-taptoe), in mei j.l. werd besloten tot vorming van illegale actiegroepen uit leden van SJ, de SOK (Socialistische Ontmoetings Kernen), de communistische OPSJ (Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd), de PSJW (Pacifistisch Socialistische Jongeren Werkgroepen) en de SVB (Studenten Vakbeweging).*)

De SJ-acties vertonen doorgaans een anti-fascistisch en anti-nazistisch karakter. De agitatie tegen Claus von Amsberg, waaraan telkens door ten hoogste 30 jongeren uit voornamelijk SJ-kring werd deelgenomen, bestond te Amsterdam uit het plakken van pamfletten "Amsterdammers, blijft zaterdag thuis" (betreft het 3 juli-bezoek van Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg), het leggen van bloemen bij het nationaal monument op de Dam en het demonstreren d.m.v. spandoeken en het gooien van tomaten. Zou men deze actievormen in zekere zin nog geweldloos kunnen noemen, de oorspronkelijke opzet van de anti-Claus-manifestatie was dat allerminst. Op het laatste moment werd namelijk afgezien van het strooien van zgn. "kraaiopoten" voor de (koninklijke) autostoet.

Teleurgesteld door het geringe resultaat - behalve aan gebrek aan organisatievermogen mede te danken aan de politionele maatregelen - hebben deze samenwerkende jongeren besloten voortaan in kleine, goed getrainde groepen op te treden, welke zullen worden opgeleid door de reserve-officier (b.d.) drs. A. van der Zwan te Amsterdam. In de toekomst - genoemd is het huwelijk van Prinses Beatrix - willen zij de reeds voorradige kraaiopot²en wèl gebruiken, aangevuld met andere attributen als molotov-cocktails e.d.

Onder de begin juli te Amsterdam demonstrerende jongeren bevonden zich ook enkele mensen uit radio-, pers- en kunstenaarskringen. Gezegd kan worden, dat zij op individuele basis handelden - verband houdend met het politieke milieu waaruit zij stammen - en niet als representanten van hun werkkring kunnen worden aangemerkt.

*) Van feitelijke deelneming van de OPSJ is tot dusver evenwel nog niets gebleken.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

GEHEIM

- 6 -

d. Trotskisme

De Trotskisten in Nederland kunnen als beroepsrevolutionairen geacht worden te behoren tot diegenen, die de openbare orde en veiligheid zouden kunnen bedreigen, ware het niet, dat zij in Nederland daarvoor niet over de nodige potentie en steun beschikken en de voorwaarden voor hen niet gunstig zijn. Zij onthielden zich tot dusver dan ook van illegale en gewelddadige activiteit. Incidenteel steunde men demonstraties als anti-MLF- en Paasmars.

De jeugdorganisatie, die het dichtstbij de Trotskisten staat, is de SOK (Socialistische Ontmoetings Kernen).

De activisten in de SOK zijn veelal uit Trotskistische milieus afkomstig en tonen hetzelfde revolutionaire elan en dezelfde mate van activiteit te bezitten als hun oudere geestverwanten. De SOK werkt hoofdzakelijk samen met andere links-socialistische en soms met communistische jeugd- en studentengroeperingen. Haar activiteiten houden dikwijls verband met de interessesfeer van de Trotskisten (waartoe i.c. de strijd van de nationale bevrijdingsbeweging in de voormalige koloniale landen is te rekenen).

Een voorbeeld daarvan is het organiseren van c.q. medewerking verlenen aan tentoonstellingen over Algerije in Amsterdam en Haarlem in de eerste helft van 1965. Ook werd deelgenomen aan demonstraties tegen de MLF. Tot nu toe is van het gebruik van illegale en gewelddadige middelen door deze groep niets gebleken, doch hun individuele deelneming aan de bij SJ geschetste activiteiten wettigt de conclusie, dat zij ook illegaal en niet-geweldloos optreden willen ondersteunen.

III. Conclusie

In het actiepatroon van de besproken stromingen is een tendens waar te nemen van legale naar illegale methoden van strijd. Vooral bepaalde jongeren (jeugd, studenten) moeten voor deze ontwikkeling verantwoordelijk worden geacht, ongeacht of zij van pacifistische, anarchistische, links-socialistische of trotskistische huize zijn.

Hun radicale en recalcitrante houding spruit overigens vaak meer voort uit gevoelens van onlust aangaande en verzet tegen de gevestigde maatschappelijke orde dan uit gefundeerde politieke over-

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 7 blz.

GEHEIM

- 7 -

wegingen. Met name is dit ten aanzien van een groep als "Provo" het geval.

Van communistische zijde heeft men tot dusver weinig of geen gebruik gemaakt van de actiemogelijkheden, die hier ook voor partij en mantelorganisaties liggen. Enerzijds kan dit worden verklaard uit een zekere ideologische terughoudendheid ten aanzien van de politieke milieus waaruit de bedoelde rebellerende jongeren doorgaans afkomstig zijn, anderzijds uit de kennelijke beduchtheid te worden betrokken bij acties, die vanwege de daarbij gebruikte methodiek, de communisten in aanraking zouden kunnen brengen met de justitie: men wil i.c. de legale status van de CPN niet in de waagschaal stellen.

13 aug. 1965

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 2 blz.

GEHEIMBijlagea. Comité 1961 voor de Vrede (orgaan: Contact)

voorzitter/

redacteur Contact : L. Boas (■■■■'13), ■■■■■
 vice-voorzitter : Th. van Tijn (■■■■'27), ■■■■■
 secretaris : E.M. Buter Sr. (■■■■'99), ■■■■■
 2e secretaris : J. v.d. Molen (■■■■'43), ■■■■■
 propagandist : H. de Haan (■■■■'40), ■■■■■
 redacteur Contact : J. Troost (■■■■'15), ■■■■■
 penningmeesteresse : J.M.H. v.d. Wal-Svensson (■■■■'05), ■■■■■
 accountant : J. Binsma (■■■■'91), ■■■■■.

Het Comité kent geen leden. Het aantal medewerkers, donateurs en abonnees is niet bekend.

b. Comité 29 november 1962

Dit Comité kent geen bestuur, geen leden, geen orgaan. Men heeft alleen een brede kring van medewerkers. Enkele van de belangrijkste figuren zijn:

A.J. Bruggeman (■■■■'27), ■■■■■
 Drs. E.A. Huisman (■■■■'23), ■■■■■
 A. de Jong (■■■■'31), ■■■■■
 R. de Jong (■■■■'32), ■■■■■
 Drs. C. le Pair (■■■■'36), ■■■■■.

c. Federatie van Vrije Socialisten (FVS)(zie ook d.)

géén vaste voorzitter

secretaris : G. de Groot (■■■■'16), ■■■■■
 internationale corr. : J. de Roos (■■■■'07), ■■■■■
 penningmeester : J.W. Langedijk (■■■■'96), ■■■■■.

d. Recht voor Allen

orgaan van de Federatie van Vrije Socialisten (zie c.)

redactie : Th. W. Harsman (■■■■'05), ■■■■■ (red. adres), J. Klaver (■■■■'13), ■■■■■ en H.W.J. den Hartog (■■■■'23), ■■■■■
 administratie : H. de Groot (■■■■'08), ■■■■■.

GEHEIM

Dit exemplaar bestaat uit 2 blz.

GEHEIM

- 2 -

"Recht voor Allen" had in 1963 \pm 400 abonnees. Op de begroting voor 1964 van de FVS werd nog slechts gerekend op 350 betalende abonnees.

e. Groep rondom het maandblad "De Vrije"

redactie : W. de Lobel (███-'27), ██████ (red.adres)
 Zw. Hofman (███-'40), ██████
 R.J. Ides (███-'30), ██████.

Het maandblad "De Vrije" had in 1963 \pm 500 abonnees.

f. Provo (orgaan: Provo)

Kleine groep, waarvan R. van Duyn (███-'43), ██████, de belangrijkste figuur is.

g. Socialistische Jeugd (SJ) (orgaan: Voorwaarts)

voorzitter : R. Lange (███-'44), ██████
 org. secretaris : W. Maurer (███-'46), ██████
 pers/prop.secretaris : P. Groenendaal (███-'38), ██████
 intern.secretaresse : G. de Haan (███-'41), ██████
 financ. secretaresse : I. Lange-Sjouwerman (███-'40), ██████.

SJ is een kleine organisatie die thans ca 200 leden telt.

Er zijn afdelingen in Amsterdam(2), Den Haag, Rotterdam en Utrecht.

h. IVe Internationale Nederlandse Sectie (orgaan: De Internationale)

Leden van het Centraal Comité:

M. Ferares (███-'22), ██████
 F. Tichelman (███-'29), ██████
 Mej. L. Plekker (███-'22), ██████
 I. Cornelissen (███-'35), ██████
 E. Riethof-Santen (███-'40), ██████
 J.W.H. Heuvelink (███-'18), ██████
 W.H. de Bruin (███-'31), ██████
 S. Santen (███-'15), ██████
 N. Leenis (███-'28), ██████.

Het blad "De Internationale" heeft \pm 800 abonnees. Het ledental van de Nederlandse Sectie bedraagt - voor zover bekend - ca. 30.

GEHEIM